

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Typ posudku: *oponent*

Autor práce: Štěpán Čejka

Název práce: Analýza politické polarizace voličů v České republice za využití Grievance theory

Vedoucí práce: Tomáš Dvořák

Oponent: Aleš Kudrnáč

Navržené hodnocení: C

.....

Vazba práce na okruhy SZZ (informace je uvedena v Příloze bakalářské práce)

Tato část se týká pouze prací vypracovaných ve studijním programu Sociologie se specializací; dále pak prací ze studijního programu Sociologie - sociální politika obhajovaných v tzv. pilotním režimu.

SZZ, Sociologie

Tematický okruh: 1

Klíčové slovo: Teorie Konfliktu

Tematický okruh: 2

Klíčové slovo: Společnost

Tematický okruh: 5

Klíčové slovo: Identita Národní

SZZ, Metodologie

Okruh 1: Teoretická východiska výzkumu

Téma: Vztah teorie a empirie v kvantitativním výzkumu

Okruh 2: Příprava a organizace výzkumu

Téma: Strategie analýzy dat výběr metod, příprava proměnných)

Okruh 3: Vytváření a sběr dat

Téma: Populace, výběrové techniky, velikost výběru. Reprezentativita

Okruh 4: Analýza dat

Téma: Opakované šetření a panelová data

Okruh 5: Reflexivita, etika a prezentace výzkumu

Téma: Ohrožení validity a reliability ve kvantitativním výzkumu

SZZ ze specializace (v případě práce obhajované ve SP Sociologie - sociální politika nevyplňujte)

Specializace Sociální antropologie

Tematický okruh SZZ: Kulturní a sociální normy, jejich ustavování a změna. Ekonomický a politický řád a konflikt. Kulturní, sociální, ekonomická a politická změna v čase a prostoru.

.....

Posudek

Zdůvodnění Vašeho hodnocení práce (zejména výhrad a kritických připomínek) rozepište podle níže uvedených kritérií.

1. Je cíl práce (výzkumná otázka) jasně formulován a odpovídají mu závěry?

Cíl práce uvedený v úvodu není vymezený úplně jasně, ale předpokládám, že tím je zkoumání volebních zisků nových populistických a krajně pravicových stran v čase. O to více mě pak překvapuje výzkumná otázka „*Které socio-ekonomické proměnné a společenské trendy vedou k polarizaci naší společnosti?*“ vymezená na s.16 a závěr práce uvozený větou „*Hlavním cílem mojí bakalářské práce byla dlouhodobá analýza vlivu socioekonomických proměnných na výsledky voleb v České republice na okresní úrovni*“ (s.37). Závěr práce končí autor asi nejlepší definicí svého cíle „*Celkově tato práce shrnuje vliv socioekonomických proměnných na výsledky krajně pravicových a populistických stran v České republice*“ (s.39). I přes poněkud zmatečné a vágní popisování cílů práce a hypotéz na různých místech práce lze říci, že se autor v teorii, analýze i závěrech věnoval vymezenému tématu.

2. Je práce vhodně strukturována? Navazují jednotlivé části textu plynule na sebe, je text věcný a logicky konzistentní?

Obecně je práce strukturována dobře. Mám jen několik dílčích připomínek.

V části „3 Data“ autor uvádí „Teorie pro analýzu dat bude popsána v sekci Metodologie“ (s.10). Tomuto nelogickému rozhodnutí nerozumím a autor ani nijak nevysvětluje proč tak činí.

Část popisující operacionalizaci proměnných začíná nezávislými proměnnými, následně představí závislé proměnné, aby následně popisoval další nezávislé proměnné. Kromě nelogické posloupnosti představování proměnných následně překvapí, že v části „4 Metodologie“ dochází k představování dalších nových proměnných (e.g. rozvody, dokončené byty, trestné činy atp.).

Jako poměrně neortodoxní vnímám rozhodnutí na s.23-24 představit postupně všech 7 modelů a pak v kapitole 5.2 prezentovat výsledky jednoho po druhém. Není to nic za co bych autorovi chtěl snižovat hodnocení, ale přišlo mi to velmi nepraktické se po každém modelu vracet, abych si přečetl o čem model vlastně je (závislá proměnná, cíl modelu).

3. Je z práce patrná vazba tématu na zvolené okruhy SZZ ze sociologie, specializace a metodologie? Jsou pasáže týkající se zvolených okruhů harmonicky včleněné do celku bakalářské práce?

Ano.

4. Dokládají pasáže práce, ve kterých je rozvíjena vazba práce na státnicové okruhy, dostatečně hlubokou znalost studovaného tématu, problému či jevu na jeho teoretické nebo metodologické rovině? Je znalost zvoleného státnicového okruhu vhodně reflektována v analýze a při formulování závěru práce?

Ano.

5. Opírá se autor/ka o dostatek literatury relevantní tématu práce? Využívá i cizojazyčné texty?

Autor ve své práci využívá *Grievence Theory*, což považuji za skvělý krok. Jedná se o velmi teoreticky zajímavou, dobře uchopitelnou a na Česko aplikovatelnou teorii, které se v ČR zatím

nikdo, pokud je mi známo, nevěnoval. Množství i kvalita relevantní literatury je zastoupena v dostatečné míře. Autor pracuje i s anglickými texty.

6. Jaká je kvalita použitých dat nebo zdrojů (včetně jejich výběru, sběru a popisu) a metod jejich analýzy?

Závislé proměnné v této práci představují zisky 1) populistických a 2) krajně pravicových stran. Autor konstatuje, že strany zařadil „dle politického programu, politologické klasifikace a dostupné odborné literatury“, aniž by citoval jakoukoli literaturu nebo objasnil, jak konkrétně k zařazení politických stran do těchto kategorií dospěl.

Operacionalizaci proměnných považují za jedno z nejslabších míst celé práce. Autor výběr proměnných začíná slovy „*Proměnné, které budou použity v této práci zahrnují hustotu zalidnění, míru nezaměstnanosti, velikost populace, migrační koeficient, procento romského obyvatelstva na sto tisíc obyvatel a index pohraničí neboli bývalá místa, kde existovaly tzv. Sudety*“ (s.10). Tento výpis nezahrnuje např. rozvodovost, kterou nejprve v práci uvede jako problematickou proměnnou kvůli vysoké multikolinearitě s tím, že ji nevyužije, protože by zkreslovala výsledky (s.20-21) a následně ji nacházíme téměř ve všech modelech (Modely 2; 3; 4; 5; 4.1; 5.1; 6).

Například proměnná vyšší příjmy v okresech, které mají souviset s podporami politických stran operacionalizuje jako průměrný důchod v jednotlivých okresech s tím, že výše důchodu je vázána na mzdy občanů. Jako další proměnnou má autor např. „*takzvaný post-Sudetský syndrom*“, jehož teoretický nebo jiný důvod pro zahrnutí do analýzy dále nevyjasňuje a jeho přítomnost obhajuje tím, že tyto oblasti „*byly ovlivněny populistickou a lživou rétoriku z tábora pozdějšího prezidenta Miloše Zemana. To vedlo k vyšší volební účasti a Zemanově podpoře v sudetských oblastech*“ (s.13). Jak to autor ví, že specifikum Sudet tkví v tom, že MZ získal podporu v těchto oblastech díky „*populistické a lživé rétorice*“?

Za fascinující považují autorovu operacionalizaci politických křivd. Na s.8 uvádí „*Poslední z modelů mobilizace je modelem spojený přímo s politiky jako takovými a jejich činy. Speciálně se tento model zaměřuje na křivdy spojené s klientelismem, elitářstvím, korupcí a nepotismem*.“. Následně autor opět upozorní na nedostupnost dat, aby dále využil „*proměnnou trestná činnost, která přímo neodpovídá tradiční interpretaci politických křivd, jelikož tato trestná činnost nepochází od politické reprezentace, ale je hodnotou počítanou za celý okres*.“ (s.8-9). Pokud jsem tomu správně porozuměl, tak autor operacionalizuje trestnou činnost politiků jako míru trestně činnosti v okresech, která zahrnuje násilné trestné činy, krádeže atp. Podobně jsem nepochopil, jak má rozvodovost v okresech souviset s volbou strany. Neříkám, že nemůže, ale na základě textu práce nevidím solidní teoretický ani empirický důvod proč by měla.

Obecně autor vysvětluje svůj výběr proměnných tím, že lepší proměnné nejsou k dispozici. Otázkou zůstává, proč si tedy autor nevybral jiné datové zdroje nebo téma kde budou vhodné proměnné přítomné a zda vybrané proměnné skutečně odráží to, co autor tvrdí, že by měly.

Považuji za chybu, že autor v rámci panelové analýzy nezahrnoval do modelu fixní efekt roku (voleb). Nakonec každé volby jsou specifické jak volebními kampaněmi, nabídkou politických stran, ale i okolnostmi, které volby i nezávislé proměnné ovlivňují. Zároveň tím autor přišel o jednu z výhod panelové analýzy a tou je možnost sledovat efekt proměnných v čase.

Dále nerozumím tomu, proč autor ve všech modelech interpretuje statistickou významnost jednotlivých regresních koeficientů. Zkoumaným souborem jsou volební výsledky, které jsou úplně tzn., že autor má k dispozici celou populaci, nikoliv výběrový soubor.

7. Jaká je kvalita argumentů, o něž autor/ka opírá závěry, k nimž dospěl/a?

Kvalita argumentů je úměrná dostupnosti a kvalitě proměnných, které ve své práci autor využívá. Svou pochybnost nad operacionalizací a nedostatkem argumentace při jejich zařazení jsem již vyjadřoval v jiných částech posudku. Zde bych rád konstatoval, že pokud se oprostíme od problematičnosti užívaných proměnných, tak autor výsledky interpretuje technicky správně.

8. Jsou v práci autorova/autorčina tvrzení a zjištění jasně odlišena od tvrzení a zjištění převzatých? Jsou v práci jasně vyznačeny s uvedením původu části textu, které byly strojově vytvořeny nebo vznikly ze strojově vytvořených podkladů?

Celkově bych řekl, že autorova zjištění jsou poměrně jasně oddělena od převzatých zjištění. Strojově vytvořené části textu autor nezmiňuje.

9. Jaká je úroveň odkazového aparátu, jazyka a dalších formálních náležitostí?

Autor má v textu řadu překlepů a pravopisných chyb, ale jedná se stále ještě o přijatelnou míru, která neztěžuje porozumění textu. Z jazykového hlediska má autor tendence ke komplikovaným souvětím a občas není zřejmé, co se snažil větou říci. Na některých místech práce se objevují výrazy hovorové češtiny. Autor občas píše v první osobě jednotného čísla, jindy zas množného čísla. Celkově konstatuji, že čtivost textu patří spíše ke slabinám práce. Z formálního hlediska je dále velká škoda, že autor provedl složité statistické analýzy, které následně neprezentoval ve formě upravených tabulek (úprava, font), ale pouze neformátovanou tabulku vykopíroval přímo ze statistického programu. Nepůsobí to dobře. Celkově na mě práce působí, jako by ji autor dokončoval pod časovým tlakem a na lepší jazykovou a formální úpravu už nezbyl čas.

10. Jiné přednosti a/nebo nedostatky, které neodpovídají výše uvedeným kritériím (jsou-li jaké).

Je třeba vyzdvihnout, že student bakalářského programu se rozhodl provést panelovou analýzu dat. Zpravidla se k takto složitým modelům dostávají studenti až v rámci doktorských programů. Dále oceňuji sdílení datových souborů a kódů. Musím ale dodat, že vyznat se v souborech nebylo jednoduché (chybí popisy zkratk a celkově lepší popis toho co soubory obsahují).

11. Náměty na diskuzi při obhajobě práce.

- Mohl by autor lépe objasnit logiku operacionalizace jednotlivých proměnných?
- Autor věnuje popisu volebních systémů v ČR kapitulu 2.3. Proč jsou podle něj pro analýzu a výsledky práce důležité? Vypadaly by jeho analýzy v případě jiných volebních systémů jinak? Jak vzal autor existující volební systémy v potaz?

Celkové hodnocení práce:

Bakalářská práce Štěpána Čejky splňuje požadavky kladené na tento typ prací. V tomto posudku jsem se věnoval především slabinám jeho práce. Celkově musím konstatovat, že ve mně práce zanechala dojem nenaplněného potenciálu. Štěpán Čejka je bezesporu velmi technický zdatný ve statistické analýze. Hodnotit panelovou analýzu u studenta bakalářského stupně je skutečně příjemným překvapením. Celkový dojem práce bohužel sráží slabší psaný projev, horší formální úprava a podprůměrný výkon v popisu a argumentaci operacionalizace proměnných. Z těchto důvodů navrhuji Štěpánu Čejkovi v případě přesvědčivé obhajoby hodnocení C.

Datum: 9.6.

Podpis: